

Висновки. Незважаючи на динамічно-змістовний контекст щодо задоволення потреб існування, цілісності, незалежності та розвитку, категорія безпеки одночасно залишається також потребою за власною сутністю відповідно до відомої пірамідальної ієрархії потреб А.Маслоу [2]. При цьому категорія безпеки посідає в її структурі наступний, слідом за безпосередніми фізіологічними потребами, шабель. Таку цільову структуру безпеки, як потреби, визначено самою природою існування людини, адже головним людським інстинктом є самозбереження і саморозвиток і тому все, що стосується безпеки, має першочергове значення і закладає підвалини майбутнього вільного, громадянського суспільства (згідно з класифікацією [5]), де кожна наступна формація спрямовується на збільшення стандартів забезпечення безпеки людини, адже інтереси і потреби людини набувають визначального значення.

Джерела та література:

1. <http://www.bre.ru/security/22843.html>
2. Дворецька Г.Ф. Соціологія. - К.: КНЕУ, 1999.
3. Ліпкан В.А. Національна безпека і національні інтереси України. - К.: КНТ, 2006. - 68 с.
4. Ліпкан В.А., Ліпкан О.С., Яковенко О.О. Національна і міжнародна безпека у визначеннях і поняттях - К.: Текст, 2006. - 256 с. С. 17.
5. Сорос Дж. Відкрите суспільство чи націоналістична диктатура? - К.: Основи, 1993. - 23 с.

Володимир Іванець

СЛУЖБА БЕЗПЕКИ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ УПРАВЛІНСЬКОЇ СТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Ринкові відносини змушують підприємство вивчати не тільки конкурентів, зловмисників, партнерів і клієнтів, але й ті сфери, в яких діють вказані джерела внутрішніх і зовнішніх загроз безпеці підприємницької діяльності. Служба безпеки підприємства саме спрямована на відслідковування будь-яких змін у вказаному середовищі, дослідження ринку охоронно-детективних послуг конкурентів, зростання активності організованої злочинності.

Виклад основного матеріалу. Ця роль у підприємстві зростає з розвитком суспільних відносин та держави. Будь-яка діяльність СПД упорядкована об'єктивними законами економічного і соціально-політичного розвитку та правовими нормами його поведіння у відносинах власності, господарювання і керування. Відхилення у господарській діяльності будь-якого СПД від установлені норми економічного поведіння прямо чи побічно призводить до втрат інших суб'єктів і є для них небезпекою та економічним правопорушенням.

Економічна небезпека, яка торкається фірми, може бути наслідком наміру представника органів державного і місцевого врядування, місцевих правоохоронних органів.

Так, поява в Україні такого економічного правопорушення, як рейдерство, є результатом зростання корупціонерів правоохоронних органів на місцях та злочинних елементів із числа керівництва великих компаній. За повідомленнями ЗМІ, нове керівництво МВС України вживає необхідних заходів щодо зниження проявів рейдерства за рахунок звільнення і ротації кадрів на керівних посадах у місцевих правоохоронних органах. Це є результатом також упущення і недоліків у роботі внутрішньої служби безпеки МВС, що прямо впливає на підприємницьку діяльність у державі.

Роль СБ безпосередньо у фінансово-економічній діяльності фірми є вагомою і однією з основних функцій забезпечення стабільності її розвитку та безпечного стану. Якісна і кількісна характеристика безпеки фірми здійснюється за допомогою критеріїв і показників фінансової, інформаційної чи іншої вибраної керівництвом основної із видів безпеки, яка забезпечується СБ чи структурними підрозділами фірми, що відповідають за забезпечення безпеки. Критерії економічної безпеки визначають якісну основу, ознаку, на базі якої формується службою безпеки протидія загрози і небезпеці в рамках тієї чи іншої фінансово-економічної діяльності фірми, визначається службою

безпеки стан і здатність фірми протистояти окремим видам небезпеки. Показниками економічної безпеки фірми є кількісна характеристика її здатності забезпечувати стабільність і розвиток відповідно до визначеного критерію. А СБ виконує захисну і контролюючу функції, забезпечує безпеку стратегічної лінії стабільного фінансово-економічного розвитку СПД.

Крім того, на структуру СБ і напрямок подальшого розвитку підприємства прямо впливають зовнішні фактори загроз соціально-економічного характеру, низький життєвий рівень населення: бідність, низькі прибутки працездатної частини людей, безробіття і т.п. СБ будь-якого підприємства повинно безумовно і в першу чергу займатися проблемами охоронної діяльності і жорсткого дотримання вимог встановленого режиму безпеки та правил внутрішнього трудового розпорядку. Але так чи інакше необхідно знати тенденції легалізації на ринку та у владних структурах, нові способи злочинних дій одиниць чи організованих злочинних угруповань. Ще древні відзначали чотири основні хвороби людини – жадоба, боягузтво, любовпристрасть і гордіня, на яких ґрунтувались усі інші хвороби. Тому СБ також необхідно займатися питаннями розслідування порушення норм і правил вказаних режимів безпеки і праці співробітниками підприємства.

Відповідно до проведеного аналізу діяльності СБ восьми ведучих підприємств м.Чернігова різних форм власності та напрямків діяльності (виробничо-комерційна, торговельна) їх направленість основних організаційно-правових заходів із забезпечення безпеки підприємства має такий характер:

- перевірка персоналу при прийомі на роботу;
- перевірка лояльності персоналу під час роботи;
- збір і аналіз інформації для забезпечення безпеки підприємства (повернення боргів, дотримання партнерами положень підписаних договорів, вчасне подання позовів до суду на боржників і т.п.);
- забезпечення охорони і контроль технічного забезпечення СБ;
- забезпечення внутрішньої безпеки (системи внутрішньооб'єктового режиму);
- забезпечення безпеки персоналу підприємства і партнерів;
- забезпечення вантажоперевезень, матеріальних цінностей, грошей;
- організація блокування несанкціонованих дій з боку конкурентів, зловмисників;
- контакти з СБ конкурентів для відпрацювання відповідних захисних та першочергових заходів із забезпечення безпеки конкретних об'єктів захисту.

Основною функцією у забезпеченні безпеки вказаних підприємств є охорона, яка становить 60-70 % від зазначеного переліку заходів безпеки.

Якщо взяти успішну діяльність такого конкретного із переліку підприємства, як ЗАТ “Чернігівський автозавод”, то слід відмітити цілеспрямовану роботу його СБ, структурних підрозділів фірми, що забезпечили можливість безпеки формування колективу однодумців і професіоналів та за чотири роки можливість освоїти без збитків увесь технологічний ланцюг виготовлення 2000 автобусів “Дельфін”.

Завдяки інноваційній та інвестиційній діяльності корпорації “Еталон”, до складу якої входить “Чернігівський автозавод”, підприємству вдалося подвоїти обсяги випущених автобусів, освоїти нові моделі та їх високі технічні дані, відкрити нове автотранспортне виробництво з трьома новітніми технологічними складальними лініями, що надасть можливість випускати понад 150 автобусів на місяць і забезпечити замовлення в Україні та Росії на свою продукцію аж на 2008-ий рік. Забезпечення безпеки фінансово-економічної діяльності поліпшило її показники, а саме: фінансову стабільність, конкуренто-і платоспроможність, маневреність, ліквідність.

Ефективність показників економічної дієвості іншої чернігівської фірми ЗАТ “Сталепласт”, на противагу “Чернігівському автозаводу”, є низькою через неправильне забезпечення безпеки з боку СБ кадрової політики і проведення профілактичних заходів щодо порушень правил та норм трудової дисципліни, режиму захисту конфіденційної інформації і плинності кадрів.

Що стосується діяльності СБ таких фірм, як ВАТ “Чернігівгаз” та ВАТ “ЕК Чернігівобленерго”, то складу їх СБ в основному в останній час доводиться приділяти основну увагу рейдерству з боку провідних українських компаній, поверненню боргів з боку юридичних та фізичних осіб. Особливу увагу в останні роки ВАТ ЕК “Чернігівобленерго” приділяє фактам розкрадання енергетичного майна, що містить кольоровий метал: дроти електроліній, устаткування трансформаторних підстанцій,

залізобетонні опори. З початку 2007 року крадії здійснили 34 злочини (порушено 18 карних справ, розкрито 7 злочинів) та завдали компанії збитків на 100 тис. грн. Відновлення вкраденого обійдеться енергетикам у 250 тис. грн., які планували вкласти у розвиток електромереж і закупівлю сучасного енергообладнання. Найбільше випадків такого розкрадання сталося у Прилуцькому, Чернігівському, Ніжинському, Ічнянському, Корюківському районах та місті Чернігові.

Висновки. Отже, як ми відмітили вище, роль СБ є найважливішою у забезпеченні безпеки фінансово-економічної діяльності СПД та в прийнятті управлінських рішень. Її успішна робота багато в чому залежить від обраного керівництвом основного напрямку забезпечення безпеки та відповідної стратегічної діяльності в конкретному напрямку свого розвитку, а також від правильного вибору структури і формування СБ професіональними співробітниками.

Джерела та література:

1. Драчев С.С. «Основы корпоративной безопасности». – СПб.: ООО «Издательство Полигон», 2000. – 240 с., ил.
2. Орлов П.І., Духов В.Є. Основы економічної безпеки фірми: Навчальний посібник. – Х.: ТОВ "Прометей-Прес", 2004. – 284 с.
3. "Деснянська правда", № 27 від 13.03.2007 р.
4. "Деснянська правда", № 37 від 05.04.2007 р.

Вікторія Аніщенко, Тетяна Бобришева-Шкарлет

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПРИРОДООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Вступ. Важливою умовою поліпшення еколого-економічної ситуації в Україні є досконала система управління в галузі охорони об'єктів природи, їх раціонального, ефективного й комплексного використання. Від фінансування заходів збереження і відтворення природних ресурсів держави залежить її економічне майбутнє.

Актуальність проблеми. В сучасних умовах, коли більшість підприємств мають застарілу матеріально-технічну базу, фінансування саме природоохоронних заходів (виділення коштів на заміну основних природоохоронних фондів, удосконалення технологічних процесів, втілення в життя екологічних інновацій тощо) є дуже вчасною і соціально-необхідною умовою підтримки екологічної рівноваги, екологічної безпеки і покращення соціально-економічних показників діяльності й розвитку як окремих суб'єктів соціо-еколого-економічних відносин, так і усього суспільства в цілому. Тому фінансові важелі як складові загального економічного механізму управління в галузі екології, на нашу думку, потребують оптимального поєднання і вдосконалення механізму їх застосування. Отже, тема статті є достатньо актуальною на теперішньому етапі розвитку суспільних відносин у різних галузях народного господарства.

Останні наукові праці та мета статті. Дослідженням зазначеної проблеми займалося й займається багато вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як О. Л. Кашенко, Л. Г. Мельник, І. М. Сиякевич, Д. Міль, А. Пігу, Д. Пірс, М. Фрідмен, І. Фішер та інші [4-6, 8, 9].

Однак результати дослідження показали, що поглиблене вивчення подальшого теоретико-практичного формування системи ресурсних платежів, певний розподіл їх між підприємствами-природокористувачами для фінансування необхідних заходів у галузі природоохорони, вдосконалення економічного механізму управління в системі природоохоронної діяльності має велике значення, а також на теперішній час певні етапи, кроки і шляхи механізму зборів за природокористування і забруднення довкілля є розрізненими та потребують вдосконалення з точки зору системного підходу їх використання.

Тому **метою статті** є визначення й обґрунтування основних умов досягнення